

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2024-11-08

Diarienummer 2024-16441

Handläggare

Kristofer Palmestål

Telefon: 031-368 39 06

E-post: kristofer.palmestål@miljo.goteborg.se

Utvärdering av miljö- och klimatprogrammet inför revidering

Förslag till beslut

1. Miljö- och klimatnämnden antecknar mottagandet av informationen till protokollet.
2. Miljö- och klimatnämnden ger miljöförvaltningen i uppdrag att ta fram ett förslag på reviderat miljö- och klimatprogram utifrån de identifierade behov som beskrivs i tjänsteutlåtandet.

Sammanfattning

Göteborgs Stads miljö- och klimatprogram 2021–2030¹ beslutades av kommunfullmäktige den 25 mars 2021, § 18. I programmet anges att det kommer att utvärderas och revideras under giltighetsperioden. Miljöförvaltningen har utvärderat miljö- och klimatprogrammet och presenterar i detta tjänsteutlåtande resultatet av denna utvärdering. Resultatet redogör för en rad identifierade behov och förslag på hur dessa kan omhändertas i det fortsatta arbetet med revideringen.

Förvaltningen har inte identifierat något behov att göra större förändringar gällande programmets struktur eller mål. Bedömningen är att programmet fungerar väl och att de nu etablerade målen och arbetssätten skapar en gemensam riktning för stadens miljöarbete. Samtidigt bedömer förvaltningen att förståelsen för programmet och arbetet med att nå målen kan stärkas genom att i det fortsatta revideringsarbetet utveckla programmet utifrån förslagen i detta tjänsteutlåtande.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Den planerade revideringen av programmet bedöms bidra positivt till den ekonomiska dimensionen. Detta genom att förslagen väntas bidra till ett effektivt användande av stadens resurser i arbetet med att nå måluppfyllelse. Dessutom ges förslag som syftar till att förtydliga programmets bidrag till den ekonomiska dimensionen av hållbarhet och vikten av att skapa en ekonomiskt effektiv omställning.

Bedömning ur ekologisk dimension

Den planerade revideringen av programmet bedöms bidra positivt till den ekologiska dimensionen. Förslagen bidrar till att utveckla både det pådrivande arbetet och uppföljningen av målen och skapar därmed bra förutsättningar för ökad måluppfyllelse.

¹ [Miljö- och klimatprogrammet - Miljö och klimat Göteborg 2030 - Göteborgs Stad \(goteborg.se\)](https://goteborg.se/miljo-och-klimatprogrammet)

Bedömning ur social dimension

Den planerade revideringen av programmet bedöms bidra positivt till den sociala dimensionen. Detta främst genom de förslag som syftar till att förtydliga programmets bidrag till den sociala dimensionen av hållbarhet och behovet att skapa en rättvis, jämlik och inkluderande omställning, vilket i sin tur skapar bättre förutsättningar för ett bredare och mer integrerat arbete med samtliga hållbarhetsdimensioner.

Ärendet

Miljöförvaltningen har utvärderat Göteborgs Stads miljö- och klimatprogram 2021–2030 och presenterar i detta tjänsteutlåtande resultatet av denna utvärdering. Resultatet redogör för en rad identifierade behov och förslag på hur dessa kan omhändertas i det fortsatta arbetet med revideringen.

Miljö- och klimatnämnden ska ta ställning till ifall de vill ge miljöförvaltningen i uppdrag att ta fram ett förslag på reviderat program utifrån de behov som finns beskrivna i detta tjänsteutlåtande. Förslaget på reviderat program ska hålla sig inom programmets befintliga struktur

Beskrivning av ärendet

Göteborgs Stads miljö- och klimatprogram 2021–2030² beslutades av kommunfullmäktige den 25 mars 2021, § 18. I programmet anges att det kommer att utvärderas och revideras under giltighetsperioden. För att programmet ska hinna revideras innan för lång tid av programperioden har löpt, har förvaltningen valt att utvärdera programmet under 2024. Utvärderingen har genomförts inom miljöförvaltningens befintliga uppdrag att driva och samordna den ekologiska dimensionen av hållbar utveckling. Ordinarie processer och strukturer har använts för att genomföra en effektiv och samtidigt tillräckligt djup och bred utvärdering.

Förvaltningen har stämt av hur revideringsprocessen bör gå till med stadsledningskontoret. Vår gemensamma bedömning är att nämnden har möjlighet att inom ramen för sitt uppdrag ta fram och besluta om ett förslag på reviderat program, så länge förslaget håller sig inom programmets befintliga struktur.

Genomförda justeringar av programmet

Programmet innehåller tre miljösmål med tillhörande delmål. För såväl miljösmål som delmål finns en eller flera indikatorer med målvärden som konkretiserar vad som ska uppnås. Av programmets 47 indikatorer saknade 14 nulägen när programmet antogs och programmet har tidigare justerats för att kompletteras med nya och justerade indikatorer³.

Förvaltningens bedömning

Övergripande resultat av utvärdering

Förvaltningen har inte identifierat något behov att göra större förändringar gällande programmets struktur eller mål. Bedömningen är att programmet fungerar väl och att de nu etablerade målen och arbetssätten skapar en gemensam riktning för stadens miljöarbete. Med detta sagt har förvaltningen med hjälp av stadens övriga verksamheter identifierat behov av vissa justeringar som kan stärka förståelsen för programmet och arbetet för att nå målen.

Identifierade behov i programmets inledande texter

I programmets inledande texter beskrivs bland annat kopplingen till andra styrande dokument samt avgränsningar. Här ser miljöförvaltningen ett behov att tydliggöra relationen till avfallsplanen och förtydliga att även om miljö- och klimatprogrammet inte innehåller mål inom avfallsområdet bidrar avfallsplanen på många sätt till miljö- och

² [Miljö- och klimatprogrammet - Miljö och klimat Göteborg 2030 - Göteborgs Stad \(goteborg.se\)](#)

³ Miljö och klimatnämnden 17 januari 2023, § 19 samt 17 oktober 2023, § 15.

att främja biologisk mångfald”. Det pågår även ett utvecklingsarbete inom strategin *Hållbart byggande* kopplat till biologisk mångfald och inköp. Resultatet av detta arbete kommer behöva arbetas in i programmet.

Identifierade behov kopplat till miljömålet Klimatet, Göteborg har ett klimatavtryck nära noll

Gällande klimatmålet finns ett behov att beskriva hur målet förhåller sig till den beslutade definitionen av klimatbudget⁵ och beskriva hur GHG-protokollet förhåller sig till måldefinitionen. Förvaltningen ser även ett behov att tydliggöra betydelsen av markanvändning och inlagring av kol för klimatmålet.

Förvaltningen undersöker även hur vi kan tydliggöra hur de industrier som omfattas av handeln med utsläppsrätter påverkar klimatmålet. Förvaltningen undersöker hur utsläpp från dem kan särredovisas för att tydliggöra stadens handlingsutrymme och påverkan.

Förvaltningen kommer i revideringen se hur vi i programmet omhändertar nya indikatorer för energi- och effektanvändning. Dessa indikatorer tas idag fram inom förvaltningens arbete med uppdraget att inkludera uppföljning av energi- och effektbrukning för Göteborgs Stads olika verksamheter i syfte att successivt sänka förbrukningen⁶. Vi kommer också undersöka hur de nya EU-direktiven om energieffektivitet, EED, och byggnaders energiprestanda, EPBD, påverkar programmet.

Förvaltningen vill även förtydliga att de mål och målintikatorer vars målår har passerats fortsatt ligger fast. Detta gäller då specifikt målintikatorn om fossilfri fordonsflotta som gick ut 2023 men som i skrivande stund ännu inte är uppfylld, samt delmålet om att Göteborgs Stad producerar enbart energi av förnybara källor som löper ut 2025.

Identifierade behov kopplat till miljömålet Människan, göteborgarna har en hälsosam livsmiljö

Förvaltningen ser ett behov av att eventuellt komplettera huvudmålet med indikatorer med koppling till giftfri miljö, för att kunna följa utvecklingen mot en hälsosam livsmiljö med minskad användning av skadliga ämnen. Det finns även behov att uppdatera och komplettera indikatorerna kopplade till ekosystemtjänster och svala öar, så att vi även får en bättre uppföljning av måluppfyllelse här. Förvaltningen undersöker exempelvis hur vi kan använda krontäckningsgrad för att följa utvecklingen.

Gällande delmålet *Göteborgs Stad minskar användningen av skadliga ämnen* ser vi behov av att ändra eller ta bort indikatorn *Antal kemiska produkter som innehåller prioriterade riskminskningsämnen i stadens verksamheter*. Under remissperioden för programmet ändrade Kemikalieinspektionen kriterierna för utfasnings- respektive riskminskningsämnena. De mest allergiframkallande ämnena var tidigare riskminskningsämnena, och klassades nu i stället som utfasningsämnena. Det medförde att de ämnen som tidigare var prioriterade i indikatorn för riskminskningsämnena istället kom att omfattas av indikatorn för utfasningsämnena.

Det finns även en målkonflikt mellan de båda indikatorerna; vid substitution av produkter med utfasningsämnena tas ofta en produkt med riskminskningsämnena in i stället. Det gör att antalet sådana produkter med riskminskningsämnena ökar, vilket märks genom att

⁵ Miljö- och klimatkommittén 19 mars 2024, §18.

⁶ [Kommunfullmäktige handling 2023 nr 137](#)

indikatorvärdet ökar. Riskminskningsämnen bör fortsatt omfattas av delmålet, men utan indikator och med målsättningen att halvera mängden riskminskningsämnen.

Förvaltningen undersöker även möjligheten att komplettera delmålet med ytterligare en indikator kopplad till byggvaror och byggprodukter. Nuvarande indikator tar endast hänsyn till de byggprojekt som har loggböcker. För att kunna säga något om utvecklingen behöver användningen/produkterna relateras till det totala antalet genomförda projekt per år. Dessutom gör en indikator det tydligare att alla bygg och anläggningsprojekt ska dokumenteras och att produkterna ska bedömas.

När det gäller indikatorerna kopplat till luftkvalitet och buller behövs flera mindre justeringar och förtydliganden, för att säkerställa att de är korrekt beskrivna och uppföljningsbara.

Identifierade behov kopplat till beskrivningen av strategierna

Miljö och klimatprogrammets strategier är idag ett etablerat arbetssätt i staden, som bidrar till att bygga upp stadens kapacitet att nå miljömålen. De nuvarande strategierna täcker dock inte alla utmaningar inom programmet och vi ser att staden på ett gynnsamt sätt kan applicera detta arbetssätt på två nya områden, se förslagen nedan.

Eftersom både strategiarbetet och förståelsen för vad det innebär har utvecklats sedan programmets antagande, ser förvaltningen även ett behov av att utveckla beskrivningen i linje med hur vi arbetar idag och tydliggöra vad strategierna och arbetet innebär.

I miljö- och klimatnämnden 24 september, § 9 återrapporterade förvaltningen kommunfullmäktiges uppdrag till miljö- och klimatnämnden att följa upp Göteborgs Stads energiplan 2022–2030.⁷ I denna rapportering redogjorde förvaltningen för begränsningarna med energiplanen och att processerna för att driva och samordna arbetet inte är effektivt och behöver förändras. Miljöförvaltningen rekommenderade även att miljöförvaltningen får i uppdrag att undersöka om ett tillägg av en strategi för industrins och energisystemets omställning i miljö- och klimatprogrammet är ett lämpligt sätt att stärka utvecklingen och samverkan kring framtagna av nya åtgärder. Miljö- och klimatnämnden gav miljöförvaltningen i uppdrag att utreda hur Göteborgs Stads energiplan 2022–2030 kan förändras enligt förvaltningens förslag. Resultatet av denna fortsatta utredning, inklusive ny strategi för industrins och energisystemets omställning, kommer behöva arbetas in i förslaget till reviderat program.

Miljö- och klimatnämnden fick i uppdrag i Göteborgs Stads budget för 2023 att ”inrätta och utveckla en samarbetsfunktion för Göteborgs Stads aktörer med koppling till livsmedelsförsörjning”⁸. Behovet av en bättre samverkan för att stärka livsmedelssystemets resiliens och öka den lokala självförsörjningsgraden hade då uppmärksammat i miljöförvaltningens utredning om ett hållbart livsmedelssystem⁹.

Matsystemet står för en betydande del av både stadens och göteborgssamhällets miljöpåverkan, vilket gör att det spelar stor roll för möjligheten att nå miljö- och klimatprogrammets mål. För att minska miljöpåverkan från matsystemet behöver staden

⁷ [Tjänsteutlåtande, återrapportering av kommunfullmäktiges uppdrag till miljö- och klimatnämnden att följa upp Göteborgs Stads energiplan 2022–2030 \(goteborg.se\)](#)

⁸ [Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiets budget för 2023, Göteborgs Stad. \(goteborg.se\)](#)

⁹ [Ett hållbart livsmedelssystem ur ett cirkulärekoniskt perspektiv \(goteborg.se\)](#)

ett arbetssätt som kan hantera komplexa och tvärgående utmaningar. Strategiarbetet är idag ett etablerat arbetssätt i staden som matchar dessa behov. Förvaltningen föreslår därför att i det fortsatta arbetet med revideringen utvärdera om syftet med samarbetsfunktionen bättre kan uppnås genom att organisera detta arbete i en strategi för ett hållbart matsystem inom miljö- och klimatprogrammet.

Slutsats

Förvaltningen bedömer att programmet lever upp till syftet att lägga grunden för omställningen till en ekologiskt hållbar stad 2030 och vara stadens övergripande styrande dokument för arbetet inom den ekologiska dimensionen av hållbar utveckling. Det har tagit tid att etablera nya mål och arbetssätt i stadens verksamheter, men detta har idag kommit långt. För att uppnå en ekologiskt hållbar stad är det av större vikt att fortsätta utveckla hur staden arbetar och styr mot målen än att ändra programmet och dess mål. Med detta sagt bedömer förvaltningen att förståelsen för programmet och arbetet att nå målen kan stärkas genom att i det fortsatta revideringsarbetet utveckla programmet utifrån ovannämnda förslag.

Maria Jacobsson

Direktör

Marcus Jahnke

Avdelningschef